

KARTA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

16/54

1. OBIEKT **Zespół budynków: pawilony I, II i leżalnia w zesp. dawn. sanatorium**5. MIEJSCOWOŚĆ **Bystra**2. OBECNA FUNKCJA
szpital3. MATERIAŁ
ceglane4. DATOWANIE
1912-1925r.6. GMINA **Wilkowice**

21. FOTOGRAFIA

7. POWIAT **bielski**8. WOJEWÓDZTWO **śląskie**9. KOD POCZTOWY **43-360**10. ADRES **ul. Juliana Fałata nr 2**

11. LOKALIZACJA

400/112

12. LOKALIZACJA ARCHEOLOGICZNA

Nr obszaru AZP

Nr stanowiska na obszarze AZP

Nr stanowiska w miejscowości

13. NUMER EWIDENCYJNY DZIAŁKI

14. WŁASNOŚĆ **państwowa**15. RODZAJ UŻYTKOWANIA **służba zdrowia**

16. INFORMACJA O OCHRONIE

Nr i data wpisu do rejestru zabytków

Zapis w planie zagospodarowania przestrzennego **Obiekt
zgłoszony do ochrony w projekcie zmiany planu**Inne **Ob. objęty wojewódzką ewidencją zabytków**

18. RODZAJE ZAGROZEŃ

brak bieżącego remontu/pielęgnacji17. STAN ZACHOWANIA
zaniedbany19. WPISUJĄCY DANE
BM Godek20. DATA WYKONANIA EWIDENCJI
2010-05-23

22. UWAGI

W 1897r. wiedeński lekarz dr Ludwik Jekeles kupił od fabryki papieru „Solali” hotel i zamienił go na zakład leczenia klimatycznego (hotel zbud. był w 1870r.), w którym wykorzystano wody mineralne i „zabiegi fizykalne” do leczenia chorób serca, dróg oddechowych, układu pokarmowego i innych narządów. Obiekt (2-kondygnacyjny, składający się z 2 skrzydeł), otoczony był urządzonym parkiem, od strony zach. przylegał staw. W 1912r. dr Jekeles sprzedał lecznicę II Grupie Górników Polskich z Karwiny. Górnicy urządzili tu Dom Zdrowia. Po przejściu lecznicy przez górników przebudowano budynek główny – pawilon I, rozpoczęto budowę pawilonów II i III, zbudowano willę dyrektorską. Po I wojnie światowej (w 1924r.) Dom Zdrowia odkupił od Czechów Zarząd Okręgowy Kas Chorych w Krakowie. Wówczas ukończono budowę pawilonów II i III, oraz zbudowano łączącą je leżalnię, założono ogród na stoku. W 1934r. właścicielem obiektu stał się Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie. W 1936r. zakład został zakupiony przez Ogólny Fundusz Ubezpieczenia na Wypadek Choroby i Macierzyństwa. W tym czasie na terenie sanatorium powstały 2 budynki mieszkalne i centralna kuchnia, zaplecze gospodarcze u podnóża stoku, poniżej sadu, oraz oczyszczalnia ścieków w technologii Hoffa, wówczas jedna z najnowocześniejszych. W 1936r. rozpoczęto budowę pawilonu IV. Autorem projektu był inż. W. Nowakowski z Krakowa, wykonawstwo prowadziła firma Korn z Bielska. Budowę przerwał wybuch II wojny światowej. W czasie okupacji sanatorium zostało przeznaczone na zakład przeciwgruźliczy dla żołnierzy niemieckich i osób cywilnych. Po zakończeniu wojny sanatorium rozpoczęło działalność już w 1945r. W 1946r. przeprowadzono kapitalny remont pawilonu I. Wznowiono budowę pawilonu IV, który ukończono w 1948r. Rozbudowane zostało zaplecze socjalne: w 1948r. oddany został do użytku nowy, 3-piętrowy budynek mieszkalny, a w 1950r. przedszkole ze świetlicą. W 1950r. sanatorium przejęło Ministerstwo Zdrowia. W latach 1968-81 poczyniono dalsze inwestycje: adaptowano budynek administracyjny na cele mieszkalne dla pracowników, nadbudowano warsztaty. W latach 60-tych XXw. zasypano staw rekreacyjny usytuowany przy pawilonie I. W okresie międzywojennym przebywali tu na leczeniu: działacz PPS Ignacy Daszyński (zmarł w Bystrej w 1936r.), dramaturg i poeta Karol Hubert Rostworowski, artyści malarze Ignacy Pinkas, Julian Fałat. Kompleks budynków murowany, elewacje otynkowane. Dachy pawilonów wielospadowe kryte dachówką karpiówką, leżalnia - dach niski pulpitowy, elewacja frontowa z otwartą galerią. Na piętrze stropy drewniane o eksponowanej konstrukcji.